

BIRDS IN EUROPE

Population estimates, trends and conservation status

SUMMARY

■ AIM

Birds in Europe (2004) or *BiE2* is the second review of the conservation status of all wild birds in Europe. Like its 1994 predecessor, *Birds in Europe* (*BiE1*), it identifies priority species (Species of European Conservation Concern, or SPECs) in order that conservation action can be taken to improve their status.

■ SCOPE

The geographical scope is continent-wide, extending from Greenland in the west to the Urals in the east, and from Svalbard in the north to the Canary Islands in the south. Increased political stability in the Balkans and the Caucasus has allowed data to be collected from all European countries for the first time.

■ DATA COLLECTION

Data were collected through a network of national coordinators, who sought input from relevant experts, monitoring organisations and regional contributors. The data derive from fieldwork carried out by thousands of ornithologists, including countless volunteers.

For each species, national data were gathered on breeding population size (in or around the year 2000) and trend (over the period 1990–2000). Where available, equivalent winter population data were also collected, mainly for waterbirds. In total, some 14,000 population/trend records were received, including many of higher quality than in *BiE1*. Together with the existing trend and range data from 1970–1990, these new population data were used to reassess each species's conservation status in Europe.

■ STATUS ASSESSMENT

For *BiE1*, a set of quantitative criteria was developed to identify SPECs according to their global and European status, and to classify them by the proportion of their global population or range in Europe. For *BiE2*, an extensive consultation process concluded that these criteria could be strengthened by incorporating the IUCN Red List Criteria, which represent the accepted system for assessing species' relative extinction risk. The recent publication of guidelines for applying the IUCN Red List Criteria at a regional level made integrating them into the existing SPEC criteria relatively simple.

Following the system used in *BiE1*, each species was assigned to one of five categories:

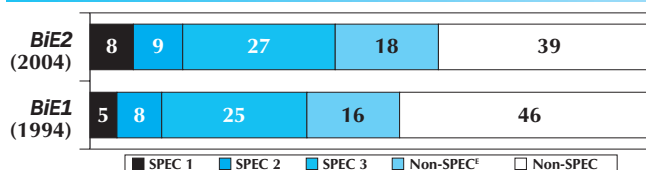
Category	European species of global conservation concern	Conservation status in Europe	Global population or range concentrated in Europe
SPEC 1	Yes	–	–
SPEC 2	No	Unfavourable	Yes
SPEC 3	No	Unfavourable	No
Non-SPEC ^E	No	Favourable	Yes
Non-SPEC	No	Favourable	No

A species is of global conservation concern if its status is classified as Threatened, Near Threatened or Data Deficient under the IUCN Red List Criteria at global level. It has an Unfavourable Conservation Status in Europe if its European population is classified as Threatened under a regional application of the IUCN Red List Criteria, or if its population is any of the following (as in *BiE1*): small and non-marginal, declining moderately, depleted following earlier declines, or highly localized. A species is concentrated in Europe if more than 50% of its global breeding or overwintering population or range occurs in Europe.

■ RESULTS

Of the 524 species assessed, 226—or 43% of the European avifauna—have an Unfavourable Conservation Status in Europe (Figure 1). Of these, 40 species (7.6%) are classified as SPEC 1, 45 (8.6%) as SPEC 2 and 141 (26.9%) as SPEC 3. All these percentages exceed those in *BiE1*, when 195 species (38% of the 511 assessed) were classified as SPECs.

Figure 1. Percentage of European bird species in each category in *BiE1* (1994) and *BiE2* (2004), rounded to the nearest 1%.

■ DISCUSSION

The increased number of SPEC 1 species reflects the reclassification (under the revised criteria) of globally Near Threatened species, which were previously listed as SPEC 2 or 3, but are clearly of global conservation concern. However, the increased number of SPEC 2 and 3 species is truly alarming, because it means that the European conservation status of many more birds (45 species) has changed from Favourable to Unfavourable than vice versa (14 species).

Given the magnitude of declines during 1970–1990, particularly those affecting farmland birds, the populations of many SPECs remain heavily depleted. However, a few species have recovered and are now classified as having a Favourable Conservation Status in Europe. The recovery of Peregrine Falcon *Falco peregrinus* is a good example, illustrating the benefits of targeted conservation action.

Many SPEC 1 species are also increasing in Europe, due to the effective implementation of species action plans (SAPs) over the past decade. It will take time before these species can be reclassified, but progress to date indicates that co-operative actions that are planned well and funded adequately can indeed reverse declines and restore species to a more favourable status.

Of the 129 species that declined significantly during 1970–1990, 79 (61%) continued to decline during the 1990s, including many farmland birds, waders and raptors. Their plight is particularly worrying—and they have now been joined by 35 declining species formerly considered to have a Favourable Conservation Status in Europe. These include many long-distance migrants, several waterbirds, and some of Europe's most familiar species, such as House Sparrow *Passer domesticus* and Common Starling *Sturnus vulgaris*.

These are sobering facts when most governments have pledged to reduce the rate of biodiversity loss by 2010, and the European Union is committed to halting this loss completely. For most taxa, assessing whether these targets are met will be very difficult, but birds are an exception. The main requirement is modest long-term support for monitoring, both to sustain existing schemes and to develop and implement strategies for other species. This would allow governments to meet their reporting obligations, and facilitate status reviews like this every decade (with *BiE3* scheduled for 2014).

The time left to meet these targets is short, so it is vital that biodiversity concerns are integrated fully into all sectoral policies that affect the environment. Europe already benefits from some of the finest biodiversity conservation legislation in the world. The Birds Directive, the Bern Convention and the Convention on Migratory Species were all landmarks when they were adopted 25 years ago, and have already achieved a huge amount. Yet, as *BiE2* demonstrates, many challenges remain, and the need to apply these tools to maximum effect for biodiversity will only increase over the next 25 years.

■ CONCLUSIONS

The overall message from *BiE2* is as clear as that from *BiE1*. Birds in Europe continue to be threatened by widespread environmental change, and many populations are now in deeper trouble than a decade ago. As birds are good environmental indicators, the ongoing decline of so many species sends clear signals about the state of European biodiversity and the health of the wider environment.

Given the scale of the problem, the massive and urgent response called for in *BiE1* is now even more pressing. Action must be taken immediately—not only to stop the continuing loss of Europe's once rich and abundant avifauna, but also to show serious commitment to halting biodiversity loss by 2010.

ZUSAMMENFASSUNG

■ ZIEL

Birds in Europe (2004) *BiE2* ist der zweite Überblick über den Erhaltungstatus aller wildlebenden Vogelarten Europas. Wie sein Vorgänger *Birds in Europe* (1994) *BiE1*, identifiziert *BiE2* prioritäre Arten (Species of European Conservation Concern, im folg. SPECs) mit dem Ziel, Maßnahmen für eine Verbesserung ihres Status zu ermöglichen.

■ UNTERSUCHTER RAUM

Der behandelte Raum umfasst den gesamten Kontinent, von Grönland im Westen bis zum Ural im Osten, von Spitzbergen im Norden bis zu den Kanarischen Inseln im Süden. Die Stabilisierung der politischen Lage auf dem Balkan und im Kaukasus ermöglichte es, nun erstmals Daten aus allen europäischen Ländern zu erfassen.

■ DATENSAMMLUNG

Die Datensammlung erfolgte über ein Netzwerk nationaler Koordinatoren, unterstützt durch Experten, Monitoring-Organisationen und regional Mitwirkende. Die Daten selbst beruhen auf der Feldarbeit tausender Ornithologen, einschließlich ungezählter Ehrenamtlicher.

Für jede Art wurden nationale Daten erfasst, sowohl zur Größe der Brutpopulation (um das Jahr 2000) als auch zum Trend (über die Periode 1990–2000). Wo erhältlich, wurden zusätzlich die Winterpopulationen erfasst (v.a. für Wasservögel). Insgesamt wurden etwa 14.000 Populations- und Trenddatensätze aufgenommen, darunter viele von höherer Qualität als in *BiE1*. Zusammen mit den vorliegenden Trend- und Verbreitungsdaten aus den Jahren 1970–1990 wurden die neuen Populationsdaten dazu benutzt, den Erhaltungstatus jeder europäischen Art neu zu bestimmen.

■ BESTIMMUNG DES ERHALTUNGSSTATUS

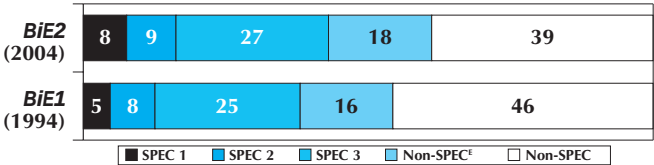
Für *BiE1* wurde eine Reihe quantitativer Kriterien entwickelt, um SPECs gemäß ihres globalen und europäischen Status festzulegen, und um sie nach ihrem Anteil an der Weltpopulation bzw. ihrer Verbreitung in Europa zu klassifizieren. Ausführliche Konsultationen ergaben, dass man für *BiE2* das Gewicht der Kriterien stärken könne, indem man die Rote Liste-Kriterien der IUCN mit einbezieht, da sie als System für die Einschätzung des relativen Aussterberisikos von Arten weltweit anerkannt sind. Die kürzlich publizierten Richtlinien zur Anwendung dieser IUCN-Kriterien auf regionaler Ebene machten es relativ einfach, diese in die existierenden SPEC-Kriterien zu integrieren.

Gemäß dem System von *BiE1*, wurde jede Art einer von fünf Kategorien zugeordnet:

Kategorie	Europäische Art von globalem Naturschutzbelang	Erhaltungstatus in Europa	Globale Population oder Verbreitungsgebiet konzentriert in Europa
SPEC 1	Ja	–	–
SPEC 2	Nein	Ungünstig	Ja
SPEC 3	Nein	Ungünstig	Nein
Non-SPEC ^E	Nein	Günstig	Ja
Non-SPEC	Nein	Günstig	Nein

Eine Art ist von globalem Naturschutzbelang, wenn sie gemäß den Rote Liste-Kriterien der IUCN auf globaler Ebene als „Threatened“, „Near Threatened“ oder „Data Deficient“ eingestuft ist. Sie hat einen ungünstigen Erhaltungstatus in Europa, wenn ihre europäische Population nach den IUCN-Kriterien auf regionaler Ebene als „Threatened“ eingestuft ist, oder wenn ihre Population eines der folgenden Merkmale aufweist (analog zu *BiE1*): klein und nicht-marginal, mäßiger Rückgang, dezimiert nach früherem Rückgang oder stark lokalisiert. Eine Art wird als „konzentriert in Europa“ eingestuft, wenn mehr als 50% der globalen Brut- oder Winterpopulation oder des Verbreitungsgebiets in Europa zu verzeichnen ist.

Abb.1. Prozentwerte der europäischen Vogelarten nach den Kategorien von *BiE1* (1994) und *BiE2* (2004).

■ ERGEBNISSE

Von der 524 untersuchten Arten haben 226—oder 43% der europäischen Auvifauna—einen ungünstigen Erhaltungstatus in Europa (Abb.1). Von diesen fallen 40 Arten (7.6%) unter die Kategorie SPEC 1, 45 (8.6%) unter SPEC 2 und 141 (26.9%) unter SPEC 3. All diese Prozentwerte übertreffen diejenigen von *BiE1*, wonach 195 Arten (38% der 511 untersuchten) als SPEC klassifiziert waren.

■ DISKUSSION

Die gestiegene Anzahl von SPEC 1-Arten geht auf die Neuklassifizierung (durch die angepassten Kriterien) von Arten der Kategorie „Near Threatened“ auf globaler Ebene zurück, die zuvor als SPEC 2 oder SPEC 3 gelistet waren, aber doch klar von globalem Naturschutzbelang sind. Dagegen ist die angestiegene Zahl von SPEC 2- und SPEC 3-Arten wirklich alarmierend, da sie zeigen, dass sich der Status von viel mehr Arten (45) von „günstig“ zu „ungünstig“ verschlechtert hat, als umgekehrt (14).

Angesichts gewaltiger Bestandsrückgänge zwischen 1970 und 1990 sind die Populationen vieler SPECs bis heute stark gefährdet; dies gilt v.a. für Vögel der Agrarlandschaft. Jedoch haben sich auch einige wenige Arten erholt und sind nun in Europa mit einem günstigen Status gelistet. Die Erholung des Wanderfalken (*Falco peregrinus*) ist ein gutes Beispiel für den positiven Effekt gezielter Naturschutzmaßnahmen.

Auch viele SPEC 1-Arten nehmen in Europa aufgrund der effektiven Umsetzung von „Arten-Aktionsplänen“ im letzten Jahrzehnt wieder zu. Es wird Zeit brauchen, bevor diese Arten neu klassifiziert werden können. Aber der bisherige Fortschritt zeigt, dass gemeinsames, gut geplantes und ausreichend finanziertes Handeln tatsächlich Bestandsrückgänge umkehren und Arten zu einem günstigeren Status zurückführen kann.

Von 129 Arten, die in *BiE1* aufgrund von Rückgängen in der Zeit 1970–1990 als SPECs gelistet waren, hat sich für 79 (61%) der negative Trend in den 90er Jahren fortgesetzt. Ihr Schicksal ist besonders besorgniserregend—zumal nun weitere 35 Arten hinzu gekommen sind, die zuvor einen günstigen Status aufgewiesen hatten. Zur letzteren Gruppe gehören viele ziehende Watvögel, Sperlingsvögel, einige Enten und Seevögel, sowie einige der häufigsten Arten Europas, wie Haussperling (*Passer domesticus*) und Star (*Sturnus vulgaris*).

Dies sind die ernüchternden Fakten—wogegen die meisten Regierungen versprochen haben, den Rückgang der Biodiversität bis 2010 zu bremsen, und die Europäischen Union diesen Rückgang völlig aufhalten will. Bei den meisten Tier- und Pflanzengruppen wird es sehr schwierig sein festzustellen, ob diese Ziele erreicht werden, aber Vögel sind eine Ausnahme. Am dringendsten wird eine maßvolle, langfristige Unterstützung für Monitoring benötigt, sowohl um existierende Programme fortzuführen, als auch um Strategien für andere Arten zu entwickeln und umzusetzen. Dies würde es den Regierungen ermöglichen, ihre Berichtspflichten zu erfüllen, und es erleichtern, jedes Jahrzehnt Statusberichte wie den vorliegenden herauszugeben (*BiE3* ist für 2014 geplant).

Die Zeit, die bleibt, um diese Ziele zu erreichen, ist kurz. Daher ist es unerlässlich, die Belange der Biodiversität voll in alle umweltrelevanten Sektoren der Politik zu integrieren. Europa profitiert schon heute von einer der besten Naturschutzgesetzgebungen der Welt. Die EG-Vogelschutzrichtlinie, die Berner Konvention und die Konvention zur Erhaltung der wandernden Tierarten (Bonner Konvention) waren zum Zeitpunkt ihrer Ratifizierung vor 25 Jahren bedeutende Meilensteine und haben schon viel erreicht. Dennoch

zeigt *BiE2*, dass noch viele Herausforderungen bleiben und auch en los próximos 25 años la necesidad de seguir creciendo, de utilizar estos instrumentos para el máximo beneficio de la biodiversidad.

■ SCHLUSSFOLGERUNGEN

La mensaje global de *BiE2* es tan claro como el de *BiE1*: Las aves europeas siguen amenazadas por los cambios ambientales, y muchas poblaciones siguen estando en mayor riesgo que hace una década. Las aves

son buenos indicadores ambientales, y el declive continuo de muchas especies europeas habla claro sobre el estado de la biodiversidad y la salud de nuestro medio ambiente.

Frente a la magnitud de este problema, la ya de por sí urgente necesidad de acción es aún más clara. Es necesario actuar—no solo, para detener la pérdida de la rica y diversa avifauna europea, sino también para demostrar un compromiso serio para detener la pérdida de especies hasta el 2010 con pruebas.

RESUMEN

■ OBJETIVO

Birds in Europe (2004) *BiE2* es la segunda revisión del estado de conservación de todas las especies de aves silvestres de Europa. Como la de 1994, *Birds in Europe* (*BiE1*), identifica las especies prioritarias (Especies de Preocupación Conservacionista Europea; SPEC en sus siglas en inglés) para que puedan adoptarse las medidas necesarias para mejorar su estado de conservación.

■ ÁMBITO

Su ámbito geográfico es continental y abarca desde Groenlandia, al oeste, hasta los Urales, al este, y desde las Islas Svalbard, al norte, hasta las Islas Canarias, al sur. La creciente estabilidad política en los Balcanes y el Cáucaso permitió, por primera vez, obtener información de todos los países europeos.

■ COMPILACIÓN DE DATOS

Una red de coordinadores nacionales recopiló las aportaciones de expertos, organizaciones con programas de seguimiento y colaboradores regionales. Los datos proceden del trabajo de campo de miles de ornitólogos, muchos de ellos voluntarios.

Para cada especie se obtuvieron datos nacionales sobre el tamaño de su población reproductora (en 2000 o próxima a ese año) y su tendencia (en el periodo 1990–2000). Se obtuvieron datos similares sobre poblaciones invernantes, principalmente de aves acuáticas. En conjunto se compilaron unos 14.000 registros, muchos de mayor calidad que en *BiE1*. Estos nuevos datos de población se utilizaron, junto con los de tendencia y área de distribución en 1970–1990, para reevaluar el estado de conservación de cada especie en Europa.

■ EVALUACIÓN DEL ESTADO DE CONSERVACIÓN

Para *BiE1* se desarrollaron criterios cuantitativos para identificar las SPEC según su estado a escala global y europea, y clasificarlas según la proporción en Europa de su población y área de distribución globales. Para *BiE2*, y tras un amplio proceso de consulta, los criterios existentes se fortalecieron al incorporar los de la Lista Roja de la UICN, aceptados para evaluar el riesgo de extinción relativo de las especies. Las normas de aplicación de dichos criterios de la UICN a escala regional, hicieron relativamente sencilla su integración en los ya existentes para identificar las SPEC.

Como en *BiE1*, cada especie fue asignada a una de cinco categorías:

Categoría	Especies europeas de preocupación conservacionista global	Estado de conservación en Europa	Población o distribución global concentradas en Europa
SPEC 1	Sí	—	—
SPEC 2	No	Desfavorable	Sí
SPEC 3	No	Desfavorable	No
No SPEC ^E	No	Favorable	Sí
No SPEC	No	Favorable	No

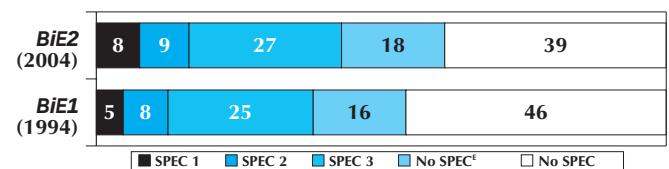
Una especie se considera de preocupación conservacionista global si se clasifica como Amenazada, Casi Amenazada o con Datos Insuficientes, según los criterios de la UICN a escala mundial. Tiene un Estado de Conservación Desfavorable en Europa si su población europea se clasifica como Amenazada, según la aplicación regional

de dichos criterios de la UICN, o si su población corresponde a alguna de las siguientes categorías (como en *BiE1*): pequeña y no marginal, en moderado declive, merma tras declives previos, o muy localizada. Una especie está concentrada en Europa si se incluye aquí más del 50% de su población global, reproductora o invernante, o de su área de distribución.

■ RESULTADOS

De las 524 especies evaluadas, 226 (43% de la avifauna europea) tienen un Estado de Conservación Desfavorable en Europa (Figura 1). De ellas, 40 (7.6%) se clasifican como SPEC 1, 45 (8.6%) como SPEC 2 y 141 (26.9%) como SPEC 3. Todos estos porcentajes superan los obtenidos para *BiE1*, cuando 195 especies (38% de las 511 evaluadas) fueron clasificadas como SPEC.

Figura 1. Porcentaje de especies de aves europeas en cada categoría en *BiE1* (1994) y en *BiE2* (2004).

■ DISCUSIÓN

El mayor número de SPEC 1 refleja la reclasificación (según los criterios revisados) de las especies globalmente Casi Amenazadas, que fueron clasificadas previamente como SPEC 2 ó 3, pero que son de clara preocupación conservacionista global. Sin embargo, el mayor número de SPEC 2 y 3 resulta realmente alarmante porque significa que el estado de conservación europeo de muchas aves ha cambiado más de Favorable a Desfavorable (45 especies) que *vice versa* (sólo 14 especies).

Dada la magnitud de los declives registrados durante 1970–1990, especialmente en aves de medios agrícolas, muchas SPEC mantienen poblaciones muy reducidas. Sin embargo, unas pocas especies se han recuperado y han sido reclasificadas con un Estado de Conservación Favorable en Europa. El caso del Halcón Peregrino *Falco peregrinus* ilustra los beneficios de acciones de conservación bien dirigidas.

Muchas SPEC 1 también están en aumento en Europa, debido a la aplicación efectiva de sus planes de acción durante la década pasada. Pasará tiempo antes de que puedan ser reclasificadas, pero los progresos obtenidos indican que una cooperación bien planificada y financiada puede invertir la disminución de esas especies y devolverlas a estados de conservación más favorables.

De las 129 especies clasificadas como SPEC en *BiE1* por su disminución durante 1970–1990, 79 (61%) continuaron en regresión durante la década de 1990. Su situación es especialmente preocupante y a ellas se han añadido otras 35 especies consideradas antes con un Estado de Conservación Favorable en Europa, que incluyen muchos limícolas y paseriformes migradores, algunos patos y aves marinas, y algunas especies europeas muy abundantes, como el Gorrión Común *Passer domesticus* y el Estornino Pinto *Sturnus vulgaris*.

Estas situaciones resultan determinantes ahora que muchos gobiernos se han comprometido a reducir la tasa de pérdida de

biodiversidad para 2010, y la Unión Europea incluso a detener completamente esa pérdida. Para muchos taxones puede ser muy difícil evaluar si estos objetivos se alcanzan, pero las aves constituyen una excepción. El principal requisito es un modesto apoyo a largo plazo para su seguimiento, tanto para los programas ya existentes como para desarrollar nuevas estrategias para otras especies. Esto permitiría a los gobiernos elaborar sus obligados informes, y facilitará revisiones como ésta cada década (*BiE3* está prevista para 2014).

El plazo para alcanzar estos objetivos es corto, y por ello es vital que la preocupación por nuestra biodiversidad se integre plenamente en todas las políticas sectoriales que afecten al medio ambiente. Europa ya se beneficia de alguna de la mejor legislación conservacionista del mundo. La Directiva Aves, el Convenio de Berna y el Convenio sobre Especies Migradoras constituyeron hitos importantes cuando fueron aprobados hace 25 años, y ya han alcanzado logros muy destacados. Como demuestra *BiE2* quedan todavía muchos desafíos, y en los próximos 25 años deberá incrementarse la aplicación más efectiva de

esas herramientas para conseguir el máximo beneficio para la biodiversidad.

CONCLUSIONES

El mensaje final de *BiE2* es tan claro como lo fue el de *BiE1*. En Europa las aves siguen amenazadas por cambios ambientales generalizados, y muchas poblaciones afrontan ahora problemas más serios que hace una década. Dado que las aves son buenos indicadores ambientales, la regresión actual de tantas especies lanza claras señales de alarma sobre la situación de la biodiversidad europea y la salud del medio ambiente.

Dada la magnitud del problema, la urgente respuesta solicitada en *BiE1* resulta ahora aún más apremiante. Deben adoptarse medidas inmediatas no sólo para frenar esa regresión continua de la, una vez, rica y abundante avifauna europea, sino también como muestra del serio compromiso para detener la pérdida de biodiversidad en 2010.

RÉSUMÉ

OBJECTIF

Birds in Europe (2004) *BiE2*—est la seconde révision du statut de conservation de l'ensemble des espèces d'oiseaux indigènes du continent européen. De même que dans la première édition de 1994, *Birds in Europe* (*BiE1*), on y identifie les espèces prioritaires, celles qui méritent une attention spéciale en Europe—*Species of European Conservation Concern*—SPECs, afin qu'elles puissent bénéficier d'actions de conservation pour améliorer leur statut.

CONTEXTE GÉOGRAPHIQUE

La portée géographique est l'ensemble du continent européen, s'étendant depuis le Groenland à l'ouest, jusqu'à l'Oural à l'est, et du Spitzberg au nord, jusqu'au îles Canaries au sud. L'amélioration de la stabilité politique dans les Balkans et le Caucase a permis la collecte de données dans tous les pays européens pour la première fois.

COLLECTE DES DONNÉES

Les données ont été collectées par le réseau des coordinateurs nationaux, appuyé par la contribution d'experts, des organisations impliquées dans les suivis ornithologiques et des contributeurs spécialisés dans le statut des oiseaux au niveau continental. Les données proviennent de travaux de terrain menés par des milliers d'ornithologues dont bon nombre sont bénévoles.

Pour chaque espèce, les données nationales ont été réunies sur la taille des populations nicheuses (autour de l'année 2000), ainsi que sur les tendances (période s'étendant de 1990 à 2000). Quand disponibles, les données équivalentes sur les populations présentes en hiver ont également été rassemblées, essentiellement pour ce qui concerne les oiseaux d'eau. Au total, près de 14.000 données sur les populations et tendances ont été reçues. Beaucoup des informations rassemblées sont plus précises que celles proposées dans l'édition précédente (*BiE1*). Associées aux données déjà existantes de la période comprise entre 1970 et 1990, ces nouvelles informations sur les populations ont été utilisées pour ré-évaluer le statut de conservation de chaque espèce présente en Europe.

EVALUATION DU STATUT

Dans la première édition, un ensemble de critères quantitatifs a été développé pour identifier les espèces prioritaires en Europe—SPECs selon leur statut au niveau mondial et européen. Cela a permis de les classer selon la proportion de leur population ou leur aire de distribution comprise en Europe. Pour la seconde édition, à la suite d'une large consultation, il a été décidé de renforcer les critères existants en y introduisant ceux des listes rouges UICN qui constituent la référence pour évaluer les risques d'extinction des espèces. La publication récente de la méthode de détermination des critères des listes rouges UICN au niveau continental a permis leur intégration relativement simple dans l'évaluation des espèces prioritaires en Europe.

Selon le système suivi dans la première version—*BiE1*; chaque espèce a été classée selon une des cinq catégories suivantes:

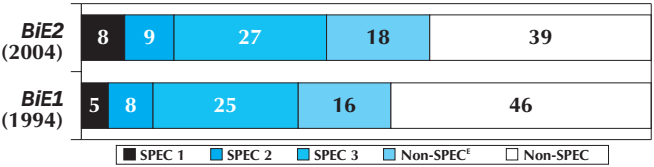
Categorie	Espèce européenne menacée au niveau mondial	Statut de Conservation en Europe	Population mondiale ou aire de distribution concentrée en Europe
SPEC 1	Oui	—	—
SPEC 2	Non	Défavorable	Oui
SPEC 3	Non	Défavorable	Non
Non-SPEC ^E	Non	Favorable	Oui
Non-SPEC	Non	Favorable	Non

Une espèce est considérée comme mondialement menacée si elle est classée comme Menacée, Quasi Menacée ou Insuffisamment Connue selon les critères mondiaux de la Liste Rouge de l'UICN. Elle a un statut de conservation défavorable en Europe si sa population européenne est classée comme Menacée selon l'application continentale des critères UICN, ou si sa population est comprise dans l'une des catégories suivantes (comme dans *BiE1*) : de petite taille et non-marginale, en déclin modéré, de taille très modeste suite à des déclin antérieurs ou si cette population est très confinée. Une espèce est concentrée en Europe si plus de 50 % des ses populations nicheuses ou hivernantes, ou 50 % de son aire de distribution sont incluses dans le continent européen.

RÉSULTATS

Des 524 espèces évaluées, 226—ou 43 % de l'avifaune européenne—présentent un statut de conservation défavorable en Europe (Figure 1). Parmi ces dernières, 40 espèces (7.6%) sont classées en SPEC 1, 45 (8.6%) en SPEC 2 et 141 (26.9%) en SPEC 3. Tous ces pourcentages dépassent ceux de *BiE1*, il y avait alors 195 espèces (38% des 511 évaluées) qui étaient classées en SPECs.

Figure 1. Pourcentages des espèces d'oiseaux d'Europe dans chacune des catégories de *BiE1* (1994) et de *BiE2* (2004).

DISCUSSION

L'augmentation du nombre d'espèces classées en SPEC 1 est surtout le reflet du nouveau classement (selon les critères révisés) des espèces Quasi Menacées au niveau mondial, classées précédemment

come SPEC 2 ou 3, bien qu'en situation mondialement préoccupante.

L'augmentation du nombre d'espèces classées en SPEC 2 et 3 est réellement préoccupante. Cela signifie que le statut de conservation européen des oiseaux qui sont passés de favorable à défavorable (45 espèces) est beaucoup plus important que l'inverse (14 espèces).

Compte tenu de l'ampleur des déclinés observés durant la période allant de 1970 à 1990, particulièrement ceux qui affectent les espèces présentes dans les espaces agricoles, les populations de beaucoup d'espèces menacées sont de petite taille. Il y en a cependant quelques-unes dont la situation s'est améliorée et qui ont été reconsidérées comme ayant un statut de conservation favorable en Europe. L'amélioration de la situation du Faucon pèlerin *Falco peregrinus* constitue un bon exemple, illustrant les bénéfices engendrés par les actions de conservation spécifiques.

Beaucoup d'espèces classées en SPEC 1 augmentent également en Europe, en raison de la mise en application de plans d'action « espèces » durant la dernière décennie. Cela prendra encore du temps avant que ces espèces puissent être reclassifiées, mais une amélioration constatée actuellement indique que des actions conjointes bien planifiées et bénéficiant de financements adéquats permettent d'inverser les déclinés et de restaurer les effectifs des espèces, les ramenant vers un statut de conservation plus favorable.

Des 129 espèces qui étaient classées comme SPEC dans *BiE1* en raison de déclinés observés entre 1970 et 1990, 79 (61%) ont poursuivi leur déclin pendant les années 1990. Leur situation est particulièrement préoccupante—d'autant qu'elles ont été rejointes par 35 espèces qui étaient considérées comme bénéficiant d'un statut de conservation favorable en Europe. On compte parmi celles-ci de nombreux limicoles migrateurs et des passereaux, quelques canards et des oiseaux marins, des espèces parmi les plus communes d'Europe, telles que le Moineau domestique *Passer domesticus* et l'Etourneau sansonnet *Sturnus vulgaris*.

Ces exemples incitent à la réflexion à l'heure où la plupart des gouvernements se sont engagés à réduire la dégradation de la biodiversité d'ici à 2010. L'Union Européenne s'est, elle, engagée à arrêter complètement cette perte de biodiversité. Pour la plupart

des taxons, il sera difficile de vérifier dans quelle mesure ces objectifs seront atteints, sauf pour les oiseaux qui constituent une exception. Il s'en dégage qu'un soutien modeste aux suivis à long terme est nécessaire, permettant la poursuite des programmes existants et le développement des stratégies pour les espèces qui n'en bénéficient pas encore. Ceci donnerait la possibilité aux gouvernements de tenir leurs obligations et de faciliter la révision des statuts tous les dix ans, telle que celle qui est réalisée dans l'ouvrage présent, la parution de *BiE3* étant prévue pour 2014.

Le temps qu'il reste pour atteindre ces objectifs est court, il est donc vital d'intégrer la préservation de la biodiversité dans les politiques sectorielles concernant l'environnement. L'Europe bénéficie déjà d'une des meilleures législations au monde pour ce qui concerne le maintien de la biodiversité. On peut considérer l'adoption il y a 25 ans de la Directive Oiseaux, de la Convention de Berne et de la Convention sur les Espèces Migratrices comme des faits saillants, qui ont déjà débouché sur de nombreuses applications pratiques. Mais, comme *BiE2* le démontre, il reste à surmonter de nombreux défis. L'application de ces outils au bénéfice de la biodiversité ne s'améliorera que dans les 25 années à venir.

■ CONCLUSIONS

Le message général qui ressort de *BiE2* va dans le sens de celui de *BiE1*. Les oiseaux d'Europe subissent plus que jamais des menaces dues aux changements environnementaux de grande échelle. De nombreuses populations se retrouvent maintenant dans une situation moins confortable qu'il y a une décennie. Dans la mesure où les oiseaux sont de bons indicateurs environnementaux, le déclin en cours d'autant d'espèces en dit long sur l'état de la biodiversité européenne et la santé de l'environnement en général.

Compte tenu de l'étendue du problème, il s'avère que le message délivré par *BiE1*, appelant à une réponse directe et urgente, est à considérer maintenant comme impérieux. Une action doit être entreprise immédiatement—pas seulement pour arrêter la perte continue de l'avifaune d'Europe qui est réputée riche et abondante, mais aussi afin de montrer un engagement sérieux pour arrêter la perte de biodiversité d'ici à 2010.

RIASSUNTO

■ SCOPO DEL LAVORO

Birds in Europe (2004) *BiE2* è la seconda analisi dello stato di conservazione di tutte le specie di uccelli selvatici in Europa. Come il suo predecessore del 1994 *Birds in Europe* (*BiE1*), individua le specie prioritarie (Specie d'interesse conservazionistico in Europa *Species of European Conservation Concern* o *SPECs*) in modo da poter attuare azioni di conservazione volte a migliorarne lo status.

■ COPERTURA GEOGRAFICA

Il lavoro copre l'intero continente europeo dalla Groenlandia ad ovest fino agli Urali ad est; dalle Svalbard a nord fino alle Isole Canarie a sud. L'attuale stabilità politica nei Balcani e nel Caucaso ha permesso per la prima volta la raccolta dei dati da tutti i paesi Europei.

■ RACCOLTA DEI DATI

I dati sono stati raccolti attraverso una rete di coordinatori nazionali che hanno ottenuto informazioni da esperti, organizzazioni che curano il monitoraggio delle specie, e collaboratori regionali. I dati provengono dal lavoro sul campo di migliaia di ornitologi compresi innumerevoli volontari.

Per ciascuna specie sono stati raccolti i dati nazionali sulle dimensioni delle popolazioni nidificanti (dati in generale per l'anno 2000) e sulle tendenze (per il periodo 1990–2000). Quando disponibili, e ciò è accaduto principalmente per gli uccelli acquatici, sono stati raccolti anche gli analoghi dati per le popolazioni svernanti. In totale sono stati raccolti 14.000 dati di popolazione/tendenza, molti dei quali di qualità superiore a quelli del 1994 (*BiE1*).

Assieme ai dati esistenti per il periodo 1970–1990 questi nuovi dati sono stati utilizzati per definire nuovamente lo stato di conservazione di ciascuna specie in Europa.

■ VALUTAZIONE DELLO STATUS

In *BiE1* vennero definiti una serie di criteri quantitativi per identificare le *SPEC* sulla base del loro status globale ed europeo e per classificarle secondo la proporzione della loro popolazione globale o del loro areale in Europa. In *BiE2* un ampio processo consultivo ha evidenziato la necessità di consolidare i criteri incorporando quelli utilizzati per la Lista Rossa IUCN, che rappresenta un sistema universalmente accettato per definire il rischio di estinzione relativo di ciascuna specie. La recente pubblicazione delle linee guida per l'applicazione dei criteri IUCN a livello regionale ha reso il lavoro di integrazione relativamente semplice.

In base al sistema utilizzato in *BiE1*, ciascuna specie è stata assegnata ad una delle cinque categorie:

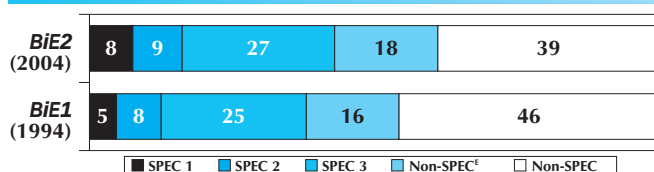
Categoria	Specie europea di interesse conservazionistico a livello globale	Status di conservazione in Europa	Popolazione o areale concentrati in Europa
SPEC 1	Si	–	–
SPEC 2	No	Sfavorevole	Si
SPEC 3	No	Sfavorevole	No
Non-SPEC ^E	No	Favorevole	Si
Non-SPEC	No	Favorevole	No

Una specie è di interesse conservazionistico a livello globale se è classificata come “Minacciata”, “Quasi Minacciata” o “Insufficientemente Conosciuta” sulla base dei Criteri IUCN per la Lista Rossa mondiale. Il suo stato di conservazione è considerato sfavorevole in Europa se la popolazione europea è classificata come “Minacciata” sulla base dell’applicazione regionale dei criteri IUCN o se la sua popolazione è (come in *BiE1*): piccola e non marginale, in declino numerico moderato, ridotta a seguito di decremento numerico occorso in passato, o fortemente localizzata. Una specie è considerata concentrata in Europa se più del 50% della sua popolazione nidificante o svernante o del suo areale è in Europa.

RISULTATI

Delle 524 specie prese in considerazione, 226—43% dell’avifauna europea—hanno uno status di conservazione sfavorevole in Europa (Figura 1). 40 specie (7.6%) sono classificate SPEC 1, 45 (8.6%) sono SPEC 2, e 141 (26.9%) sono SPEC 3. Tutte queste percentuali sono superiori a quelli in *BiE1* dove 195 (38% delle 511 specie analizzate) erano classificate come SPEC 1–3.

Figura 1. Percentuali delle specie europee in ciascuna categoria in *BiE1* (1994) e in *BiE2* (2004).

DISCUSSIONE

L’aumento delle specie SPEC 1 rispecchia la ri-classificazione (sulla base dei nuovi criteri) delle specie “Quasi Minacciate” a livello globale che erano precedentemente classificate SPEC 2 o 3, ma che sono di chiaro interesse conservazionistico globale. Comunque l’aumentato numero di SPEC 2 e 3 è veramente allarmante in quanto per un maggior numero di specie di uccelli (45) lo stato di conservazione in Europa è passato da “Favorevole” a “Sfavorevole” mentre per sole 14 specie si è verificato un cambiamento in direzione opposta.

Le popolazioni di molte specie, in particolare quelle legate agli ambienti agricoli, a seguito del declino occorso nel periodo 1970–1990, sono ancora ampiamente al di sotto delle dimensioni che avevano nel passato. Tuttavia, alcune specie hanno recuperato ed il loro status è oggi considerato “Favorevole” in Europa. Il recupero del Falco pellegrino *Falco peregrinus* è un buon esempio dei risultati di azioni mirate di conservazione.

Anche le popolazioni di numerose SPEC 1 stanno aumentando in Europa a seguito dell’efficace messa in pratica dei Piani d’azione nel corso dell’ultimo decennio. Ci vorrà tempo prima che queste specie possano essere classificate in una categoria di rischio inferiore, ma i progressi finora registrati indicano che azioni di

conservazione svolte in cooperazione, ben pianificate e sufficientemente finanziate, possono davvero arrestare il declino di molte specie facendole ritornare ad uno stato di conservazione favorevole.

Delle 129 specie classificate SPEC in *BiE1* a causa del loro declino numerico durante il periodo 1970–1990, 79 (61%) hanno continuato a diminuire durante gli anni novanta. La loro situazione è davvero preoccupante—e sono ora in compagnia di altre 35 specie che erano considerate precedentemente con stato di conservazione “Favorevole” in Europa. Tra queste vi sono molte specie di limicoli migratori e passeriformi, numerosi anatidi e uccelli marini e alcune delle specie europee più note come la Passera oltremontana *Passer domesticus* e lo Sturno *Sturnus vulgaris*.

Si tratta di segnali molto preoccupanti soprattutto in considerazione dell’impegno di molti governi a ridurre il tasso di perdita di biodiversità entro il 2010 e dell’impegno dell’Unione Europea ad arrestarne completamente la perdita. Valutare se questi obiettivi saranno raggiunti è molto difficile per molti taxa, ma gli uccelli sono un’eccezione. C’è bisogno di un modesto ma continuo sostegno economico per il loro monitoraggio, sia per mantenere i programmi di monitoraggio esistenti, sia per sviluppare e mettere in pratica nuovi programmi di monitoraggio per le specie attualmente scoperte. Ciò permetterebbe ai governi di rispettare i propri obblighi di fornire periodicamente rapporti sulla situazione della biodiversità (all’Unione Europea e/o ad altre convenzioni Internazionali) e renderebbe più facile preparare future revisioni come questa (*BiE3* è previsto per il 2014).

Il tempo rimasto per raggiungere questi obiettivi è poco, perciò è fondamentale che la conservazione della biodiversità sia completamente integrata in tutte le politiche settoriali che hanno un impatto sull’ambiente. In Europa esistono alcune delle migliori leggi al mondo per la conservazione della biodiversità. La Direttiva Uccelli, la Convenzione di Berna e la Convenzione di Bonn rappresentarono pietre miliari quando furono adottate 25 anni fa ed hanno già ottenuto enormi risultati. Ciononostante, come *BiE2* dimostra, molte sfide rimangono aperte e la necessità di utilizzare questi strumenti per il massimo effetto sulla biodiversità potrà solo aumentare nei prossimi 25 anni.

CONCLUSIONI

Il messaggio generale di *BiE2* è chiaro come quello di *BiE1*. Gli uccelli in Europa continuano ad essere minacciati da diffuse alterazioni ambientali e molte popolazioni sono oggi in condizioni peggiori rispetto a dieci anni fa. Dal momento che gli uccelli sono buoni indicatori ambientali, il continuo declino di un numero così elevato di specie fotografa in modo esplicito lo stato della biodiversità europea e della salute dell’ambiente in generale.

Data la dimensione del fenomeno, la necessità di una reazione urgente e in grande scala già evidenziata in *BiE1* è oggi ancora più pressante. Debbono essere intraprese immediatamente azioni volte non solo a fermare la continua perdita della avifauna europea—un tempo ricca ed abbondante —, ma anche a dimostrare un serio impegno ad arrestare la perdita di biodiversità entro il 2010.

SAMENVATTING

DOEL

Birds in Europe (2004) *BiE2* is het tweede overzicht waarin voor alle in het wild levende vogels in Europa de beschermingsstatus is bepaald. Net als in het in 1994 verschenen eerste overzicht (*BiE1*) zijn die vogelsoorten opgenomen waarvoor speciale aandacht nodig is teneinde de beschermingsstatus van deze vogelsoorten te verbeteren (Species of European Conservation Concern, of SPECs; “Europese aandachtsoorten”).

GEBIED

Het bestreken gebied betreft geheel Europa: van Groenland in het westen tot de Oeral in het oosten, en van Spitsbergen in het noorden

tot de Canarische Eilanden in het zuiden. Ook zijn gegevens van de in begin jaren negentig voor gegevensverzameling politiek nog te instabiele Balkan en Kaukasus opgenomen.

GEGEENSVERZAMELING

De gegevens werden verzameld via een netwerk van nationale coördinatoren, die op hun beurt deskundigen, organisaties gericht op gegevensverzameling en regionale medewerkers raadpleegden. Op deze manier droegen duizenden professionele en amateur-ornithologen aan de gegevensverzameling bij.

Voor iedere soort werden gegevens verzameld over omvang van de landelijke broedpopulatie (in of rond het jaar 2000) en landelijke

trend in de aantallen (1990–2000). Waar mogelijk werden ook gegevens over de winterpopulaties bijeengebracht, met name voor watervogels. In totaal werden 14,000 verschillende opgaven over populatieomvang en aantaltrends ontvangen, die vaak van betere kwaliteit zijn dan die beschikbaar waren voor *BiE1*. Door vergelijking van de al voor handen zijnde gegevens uit 1970–1990 en de nieuwe gegevens voor *BiE2* kon voor iedere soort de beschermingsstatus in Europa opnieuw worden beoordeeld.

BEPALING BESCHERMINGSSTATUS

Voor *BiE1* werden kwantitatieve criteria ontwikkeld om de beschermingsstatus van soorten te beoordelen aan de hand van hun wereldwijde en Europese voorkomen en trends. Hierbij is een tweedeling aangebracht tussen soorten die vooral in Europa voorkomen (meer dan helft van de broed- of winterpopulatie) en soorten waarvan het merendeel buiten Europa voorkomt. Voor *BiE2* is tevens rekening gehouden met de IUCN Rode Lijst Criteria, welke algemeen aanvaard zijn voor het inschatten van het relatieve uitsterfrisico van soorten.

Iedere soort is ingedeeld in een van de vijf categorieën uit *BiE1*:

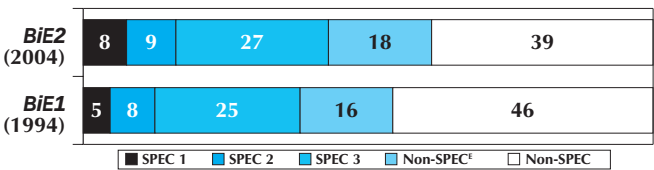
Categorie	In Europa voorkomende vogelsoort die op wereldschaal bedreigd is	Beschermings- status in Europa	Wereldpopulatie of verspreidings- gebied geconcentreerd in Europa
SPEC 1	Ja	–	–
SPEC 2	Nee	Ongunstig	Ja
SPEC 3	Nee	Ongunstig	Nee
Non-SPEC ^E	Nee	Gunstig	Ja
Non-SPEC	Nee	Gunstig	Nee

Een soort wordt als een wereldwijde aandachtsoort (Species of Global Conservation Concern) beschouwd als deze volgens de op wereldschaal geldende IUCN Rode Lijst Criteria in een van de volgende drie de categorieën valt: bedreigd (Threatened), gevoelig (Near Threatened), of onvoldoende gegevens voorhanden (Data Deficient). Een soort heeft een ongunstige beschermingsstatus (Unfavourable Conservation Status) in Europa als de Europese populatie volgens de regionale IUCN Rode Lijst Criteria moet worden aangemerkt als bedreigd (Threatened), of wanneer de populatie voldoet aan een van de volgende criteria van *BiE1*: klein en niet-marginaal voorkomend, matig afnemend, populatie stabiel na eerdere sterke afname, sterk lokaal voorkomend.

RESULTATEN

Van de 524 in *BiE2* in behandelde Europese vogelsoorten hebben 226 (43%) een ongunstige beschermingsstatus in Europa (Figuur 1). Hiervan konden er 40 (7.6%) worden aangemerkt als SPEC 1, 45 (8.6%) als SPEC 2 en 141 (26.9%) als SPEC 3. Alle percentages liggen hoger dan in *BiE1*, waarin 195 soorten (38% van de 511 behandelde soorten) werden aangemerkt als SPEC.

Figuur 1. Procentuele verdeling van de Europese vogelsoorten over de vijf onderscheiden categorieën (SPEC 1–3 ongunstig, non-SPEC gunstige beschermingsstatus).

DISCUSSIE

De toename in de categorie SPEC 1 reflecteert de herindeling (volgens de herziene criteria) van de op wereldschaal gevoelige (Near Threatened) soorten die voorheen als SPEC 2 of 3 waren opgenomen, maar die nu als aandachtsoorten op wereldschaal (SPEC 1) aangemerkt worden. Echter, het toegenomen aantal SPEC 2 en SPEC 3 is alarmerend: van maar liefst 45 vogelsoorten is de beschermingsstatus veranderd van gunstig naar ongunstig, terwijl voor slechts 14 soorten het omgekeerde het geval is (status gewijzigd van ongunstig naar gunstig).

Wanneer ook de omvang van de afnamen in de periode 1970–1990 in ogenschouw wordt genomen, moet worden geconstateerd dat van veel SPECs de huidige populaties maar een fractie zijn van weleer; dit geldt vooral voor vogels van het agrarische landschap. Slechts enkele soorten konden zich herstellen en worden nu ingedeeld bij de soorten met een gunstige beschermingsstatus in Europa. Het herstel van de Slechtvalk (*Falco peregrinus*) is hiervan een goed voorbeeld, en geeft het succes dat gerichte beschermingsacties kunnen hebben goed weer.

Veel SPEC 1-soorten nemen in Europa toe dankzij effectieve uitvoering van soortbeschermingsplannen (Species Action Plans; SAPs) in de afgelopen 10 jaar. Het duurt nog wel even voordat de beschermingsstatus van deze soorten opgewaardeerd zal kunnen worden, maar de eerste resultaten tonen aan dat goed geplande gezamenlijke acties met voldoende financiële middelen wel degelijk de achteruitgang in aantallen een halt kunnen toeroepen of populaties weer in omvang kunnen laten toenemen.

Van de 129 soorten die in *BiE1* vanwege aantalsachteruitgang in de periode 1970–1990 werden aangemerkt als SPECs, bleken er 79 (61%) in de periode 1991–2000 verder in aantallen achteruit gegaan te zijn. Dit is verontrustend—vooral ook omdat nog eens 35 soorten die voorheen een gunstige beschermingsstatus in Europa hadden, zich nu bij deze groep hebben gevoegd. Het gaat daarbij om een flink aantal trekkende steltlopers en zangvogels, om verschillende soorten eenden en zeevogels, en om voorheen in Europa algemene soorten als Huismus en Spreeuw.

Dit zijn ontnuchterende feiten. En dat in een tijd waarin veel overheden hebben toegezegd het verlies aan biodiversiteit uiterlijk in 2010 te zullen hebben gereduceerd, terwijl de Europese Unie zelfs op zich heeft genomen deze afname dan geheel gestopt te hebben. Voor de meeste planten- en diergroepen zal het bijzonder moeilijk zijn vast te stellen of deze doelen zijn gehaald, maar vogels vormen hierop een uitzondering. De belangrijkste voorwaarde hierbij is een relatief bescheiden langetermijn-bijdrage aan monitoringsinspanningen, zowel aan bestaande programma's als aan het opzetten en uitvoeren van strategieën voor andere soorten. Een dergelijke bijdrage zal overheden eveneens helpen hun rapportageverplichtingen na te komen, en zou tienjaarlijkse statusherzieningen zoals de onderhavige mede mogelijk maken (met een *BiE3* beschikbaar in 2014).

De tijd die nog rest om deze biodiversiteitsdoelen te halen is kort. Het is dus van cruciaal belang dat behoud van biodiversiteit volledig wordt geïntegreerd in alle beleidssectoren die een negatieve invloed op natuur en milieu hebben. Europa profiteert al van de beste wetgeving voor het behoud van biodiversiteit die er wereldwijd beschikbaar is. De Vogelrichtlijn, de Bern Conventie en de Conventie voor het behoud van trekkende diersoorten waren mijlpalen toen zij 25 jaar terug werden aangenomen, en met deze wetgeving in de hand is al veel bereikt. Maar *BiE2* toont aan dat er desondanks nog veel uitdagingen overblijven, en dat de noodzaak om deze instrumenten maximaal voor het behoud van biodiversiteit in te zetten de komende 25 jaar alleen maar zal toenemen.

CONCLUSIES

De boodschap in *BiE2* is net zo duidelijk als die in *BiE1*. Vogels in Europa blijven bedreigd door grootschalige veranderingen in landschap en milieu, en veel populaties zijn er slechter aan toe dan tien jaar geleden. Omdat vogels goede milieu-indicatoren zijn, is de voortgaande afname bij zo veel vogelsoorten dan ook een duidelijk signaal over de staat waarin de Europese biodiversiteit en het Europese milieu verkeren.

De omvang van het probleem in ogenschouw nemende kan worden gesteld dat de grootschalige respons waartoe *BiE1* al opriep alleen nog maar urgenter is geworden. Er moet onmiddellijk actie ondernomen worden—niet alleen om het voortgaande verlies in de eens zo rijke Europese vogelwereld te stoppen, maar ook om te tonen dat de gedane toezeggingen om in 2010 het biodiversiteitsverlies gestopt te hebben, serieus zijn.

STRESZCZENIE

■ CEL

“Birds in Europe” (2004) BiE2. Druga edycja książki zawiera uaktualnione dane dotyczące statusu ochronnego wszystkich dziko żyjących ptaków w Europie. Podobnie jak w poprzednim wydaniu z 1994 (BiE1) roku wskazuje gatunki priorytetowe (Species of European Conservation Concern, or SPECs), w przypadku których podjęcie zabiegów ochronnych przyczyni się do poprawy ich statusu.

ZASIĘG

Zasięg geograficzny obejmuje teren od Grenlandii na wschodzie, gór Ural na zachodzie, wyspę Svalbard na północy po Wyspy Kanaryjskie na południu. Wzrost stabilności politycznej w na Bałkanach i na Kaukazie pozwolił na zebranie po raz pierwszy danych we wszystkich europejskich krajach tych regionów.

ZBIERANIE DANYCH

Dane były zbierane poprzez sieć koordynatorów krajowych, którzy angażowali we współpracę i pozyskiwali dane od ekspertów, organizacji zajmujących się monitoringiem oraz regionalnych współpracowników. Dane pochodzą od tysięcy ornitologów zawodowych i amatorów zbierających dane w terenie.

Dla każdego gatunku w poszczególnych krajach zebrano dane o wielkości populacji lęgowej (z około 2000 roku) i trendów populacyjnych (na podstawie danych z lat 1990–2000). Tam gdzie było to możliwe zbierano dane dotyczące populacji ptaków zimujących, głównie ptaków wodnych. W sumie zebrano około 14000 rekordów, zawierających wiele lepszej jakości danych niż te, którymi posłużono się w poprzednim wydaniu. Nowe dane, razem z aktualnymi trendami i danymi zebranymi w latach 1970–1990 zostały użyte do opracowania statusu ochronnego wszystkich europejskich ptaków.

KRYTERIA

Do pierwszego wydania “Birds in Europe” zestaw kryteriów ilościowych został wprowadzony do identyfikacji SPECs w porównaniu do globalnego i europejskiego statusu i do klasyfikacji ich w oparciu o udział populacji europejskiej w całej populacji światowej.

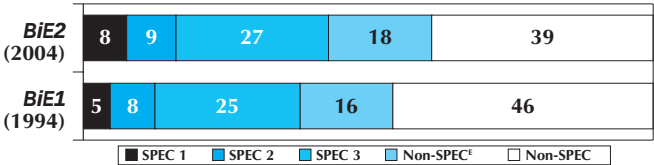
Do drugiej edycji, po licznych konsultacjach stwierdzono, że obowiązujące wcześniej kryteria mogą być wzmocnione przez włączenie kryteriów obowiązujących przy zbieraniu przez IUCN danych do Czerwonej Księgi, które są powszechnie akceptowane do określania stopnia zagrożenia gatunku wyginieciem. Ostatnie publikacje z wytycznymi dotyczącymi kryteriów do Czerwonej Księgi IUCN na poziomie regionalnym mogą stosunkowo łatwo połączone z istniejącymi kryteriami SPEC

Klasyfikacja zastosowana w książce “Birds in Europe”:

Kategoria	Gatunek zagrożony globalnie	Status ochronny w Europie	Gatunek koncentruje się w Europie
SPEC 1	Tak	–	–
SPEC 2	Nie	Niekorzystny	Tak
SPEC 3	Nie	Niekorzystny	Nie
Non-SPEC ^E	Nie	Korzystny	Tak
Non-SPEC	Nie	Korzystny	Nie

Gatunek zagrożony globalnie to taki, który według kryteriów Czerwonej Listy IUCN został zakwalifikowany jako: zagrożony, bliski zagrożenia lub o którym brak wystarczających danych na poziomie globalnym. Ma on niekorzystny status ochronny w Europie jeśli jego europejska populacja została uznana jako zagrożona na poziomie regionu zgodnie z kryteriami Czerwonej Listy IUCN lub gdy jego populacja mieści się w następujących kryteriach (na podstawie BiE1): mała i niemarginalna, powoli zmniejszająca liczebność, wyginęła jako wynik wcześniejszego zmniejszania się lub jest izolowana. Gatunek koncentruje się w Europie jeśli ponad 50% jego globalnej lęgowej lub zimującej populacji lub zasięgu znajduje się w Europie.

Rysunek 1. Procentowy udział europejskiej populacji ptaków w każdej z kategorii w BiE1 (1994) i w BiE2 (2004).

■ WYNIKI

Z 524 analizowanych gatunków 226 (43%) ma niekorzystny status ochronny w Europie (Rysunek 1). 40 z nich (7.6%) zostało sklasyfikowanych jako SPEC 1, 45 gatunków (8.6%) jako SPEC 2, a 141 gatunki (26.9%) jako SPEC 3. Udziały procentowe poszczególnych kategorii są wyższe od tych z pierwszego wydania książki gdzie 195 gatunków (38%) z 511 analizowanych zostało zakwalifikowanych do którejś z kategorii SPEC.

■ DYSKUSJA

Wzrost liczby gatunków zakwalifikowanych jako SPEC 1 wynika ze zmiany kryteriów klasyfikacji gatunków bliskich zagrożeniu na skali globalnej, które poprzednio znalazły się w kategoriach SPEC 2 i 3. Jednak wzrost liczby gatunków w kategoriach SPEC 2 i 3 jest alarmujący ponieważ oznacza, że status ochronny większej liczby gatunków (45) zmienił się z korzystnego na niekorzystny niż na odwrót (zmiana statusu z niekorzystnego na korzystny dokonała się w przypadku 14 gatunków).

Po ogromnym spadku w latach 1970–1990, zwłaszcza dotyczącym ptaków krajobrazu rolnego wielkości populacji gatunków z kategorii SPEC uległy znacznemu uszczupleniu. Jednak kilka gatunków zostało przeklasyfikowanych i ich status ochronny jest korzystny. Wzrost liczebności sokoła wędrownego *Falco peregrinus* jest dobrym przykładem pokazującym korzyści płynące z działań ochronnych.

Wiele gatunków z kategorii SPEC 1 również wykazuje wzrost liczebności, dzięki efektywnemu wprowadzeniu planów ochrony w ciągu ostatniej dekady. Przeklasyfikowanie tych gatunków zajmie dużo czasu, jednak pokazuje, że odpowiednio przygotowana, przeprowadzona i finansowana akcja może odwrócić trend spadkowy i przywrócić gatunki do bardziej korzystnego statusu.

Ze 129 gatunków, które znalazły się w kategoriach SPEC w pierwszym wydaniu książki, wykazujących spadek liczebności w latach 1970–1990, 79 gatunków (61%) nadal wykazuje tendencję spadkową w latach dziewięćdziesiątych. Ich sytuacja jest niepokojąca. Do tych gatunków dołączyły 35 gatunki, które dawniej posiadały korzystny status ochronny. Do gatunków tych należy wiele migrujących siewek, ptaków wróblowatych kilka gatunków blaszkodziobych, ptaków morskich oraz jedno z najpospolitszych gatunków takich jak: wróbel *Paser domesticus* i Szpak *Sturnus vulgaris*.

Większość rządów zobowiązała się do zmniejszenia tempa ubożenia bioróżnorodności do roku 2010, a Unia Europejska planuje całkowite powstrzymanie tego niekorzystnego trendu. Dla większości taksonów ocena czy udało się osiągnąć te plany będzie bardzo trudna. Jednak ptaki są w tym przypadku wyjątkiem. Głównym wymogiem jest tu wspieranie długoterminowego monitoringu, zarówno w celu podtrzymania już prowadzonych działań, jak i wprowadzenie strategii dla innych gatunków. Pozwoliłoby to rządowi na wywiązanie się z przyjętych zobowiązań i przygotowanie oceny statusu bioróżnorodności co 10 lat (podobnej do planowanej w BiE3 na 2014 rok).

Pozostało bardzo niewiele czasu, aby spełnić te wymagania, dlatego też bardzo istotne jest, aby problemy ochrony bioróżnorodności włączyć we wszystkie sektory, których polityka ma wpływ na środowisko naturalne. Europa korzysta już z jednego z najlepszych na świecie prawodawstwa w dziedzinie ochrony bioróżnorodności. Dyrektywa Ptasia, Konwencja Berneńska i

Konwencja o Ochronie Gatunków Migrujących były kamieniami milowymi już w chwili ich przyjęcia 25 lat temu i dzięki nim udało się wiele osiągnąć. Wciąż jednak pozostało wiele wyzwań w tej dziedzinie, jak to przedstawia BiE2, a potrzeba wykorzystania tego prawodawstwa w celu osiągnięcia jak najlepszych warunków ochrony bioróżnorodności będzie się jeszcze zwiększała w ciągu nadchodzących 25 lat.

■ PODSUMOWANIE

Ogólne przesłanie książki jest tak samo jasne jak poprzedniego wydania. Ptaki w Europie są ciągle zagrożone zmianami w

środowisku, a wiele gatunków jest w gorszej sytuacji niż w poprzedniej dekadzie. Ptaki jako indykator zmian w środowisku ze stałą tendencją spadkową obserwowaną u wielu gatunków jasno pokazują stan bioróżnorodności oraz ogólny stan środowiska w Europie.

Skala problemu oraz potrzeba szybkiego i zakrojonego na szeroką skalę działania wydaje się być jeszcze bardziej pilna. Zabiegi ochronne muszą być podjęte natychmiast, nie tylko po to by zatrzymać pogarszanie się stanu przyrody w Europie bogatą niegdyś awifauną ale także by pokazać zdecydowane zaangażowanie w zatrzymanie spadku bioróżnorodności do 2010 roku.

РЕЗЮМЕ

■ ЦЕЛЬ

Birds in Europe (2004) *BiE2*—это второй обзор природоохранного статуса всех диких птиц в Европе. Как и в предыдущем издании 1994 года *Birds in Europe* (*BiE1*), здесь определены приоритетные виды птиц (Европейские Виды птиц, статус которых вызывает наибольшее беспокойство—Species of European Conservation Concern, или SPECs), на которых в первую очередь должны быть направлены природоохранные действия для улучшения их статуса.

■ МАСШТБ

Географический масштаб проекта охватывает всю Европу и прилегающие территории от Гренландии на западе до Уральских гор на Востоке и от Шпицбергена на севере до Канарских островов на юге. Увеличившаяся политическая стабильность на Балканах и Кавказе позволила впервые собрать данные из всех европейских стран.

■ СБОР ДАННЫХ

Сбор данных проводился через сеть национальных координаторов, которые получали информацию от местных экспертов, организаций, осуществляющих мониторинг авифауны, и иных региональных представителей, предоставивших свои данные. Первичные данные были получены путем полевых исследований, выполненных тысячами орнитологов, включая многочисленных добровольцев.

Для каждого вида птиц собирали национальную информацию о величине размножающейся популяции (в 2000 году или ближайшие годы) и популяционных трендах (за период 1990–2000). По возможности, такие же данные собирали о зимующих популяциях птиц (преимущественно водоплавающих и околоводных). В целом было получено около 14000 записей о состоянии и трендах популяций, причем существенная их часть превосходила по точности данные *PE1*. В совокупности с данными 1970–1990 гг., новые сведения о популяциях птиц и их трендах были использованы для переоценки природоохранного статуса всех птиц Европы.

■ ОЦЕНКА СТАТУСА

Для выявления Европейских Видов птиц, статус которых вызывает наибольшее беспокойство (SPECs) в *PE1* был разработан набор количественных критериев, учитывающих мировой и европейский статус каждого вида, и позволивший классифицировать их по доле от глобальной популяции или общего ареала на территории Европы. В *PE2*, после интенсивных консультаций, было принято решение, что критерии могут быть улучшены, если объединить их с Красным Списком МСОП, который отражает общепринятую систему оценки риска возможного исчезновения того или иного вида. Недавняя публикация руководства к Критериям Красного Списка МСОП для регионов сделала процесс их интеграции в уже существующие критерии SPEC относительно простым.

Следуя системе, использованной в *PE1*, каждый вид птиц был отнесен к одной из пяти категорий.

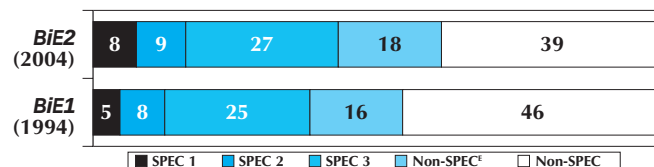
Категория	Европейский вид, находящийся под глобальной угрозой исчезновения	Природоохранный статус в Европе	Мировая популяция или ареал приурочены к Европе
SPEC 1	Да	—	—
SPEC 2	Her	Niekorzystny	Да
SPEC 3	Her	Niekorzystny	Her
Non-SPEC ^E	Her	Korzystny	Да
Non-SPEC	Her	Korzystny	Her

Вид птиц отнесен к категории «Европейский вид, находящийся под глобальной угрозой исчезновения» если его статус в Красном Списке МСОП отмечен как Угрожаемый, Близкий к Угрожаемому, Недостаточно изученный. Вид имеет Неблагоприятный природоохранный статус, если его Европейская популяция классифицируется как Угрожаемая в рамках регионального Красного Списка МСОП, или если его популяция относится к одной из следующих категорий принятых в *PE1*: маленькая не краевая, слабо снижающая численность, уменьшившаяся вследствие предшествующего снижения численности или сильно локализованная. Вид считается приуроченным к Европе, если более 50% его ареала или мировой популяции (размножающейся или зимующей) находятся в Европе.

■ РЕЗУЛЬТАТЫ

Из 524 оцененных видов 226, или 43% Европейской авифауны, имеют Неблагоприятный природоохранный статус в Европе (Рисунок 1). Из них 40 видов (7.6%) классифицированы как SPEC 1, 45 (8.6%), как SPEC 2 и 141 (26.9%), как SPEC 3. Все эти представленные проценты превосходят таковые в *PE1*, когда 195 видов (38% из 511 оцененных) были классифицированы как SPECs.

Рисунок 1. Процент европейских видов птиц каждой категории в книге Птицы Европы *BiE1*(1994) и Птицы Европы 2 *BiE2* (2004).

■ ОБСУЖДЕНИЕ

Увеличившееся число птиц, отнесенных к категории SPEC1, отражает переклассификацию (по обновленным критериям) Близких к Угрожаемому видов, которые ранее были перечислены в категории SPEC 2 или 3, но однозначно вызывают общемировую обеспокоенность их статусом. Увеличившееся число видов в категориях SPEC 2 и 3—по-настоящему тревожный сигнал, потому, что это значит, что природоохранный статус значительно большего числа европейских видов птиц (45 вида) ухудшился от Благоприятного к Неблагоприятному, в то время, как только 14 видов улучшили свой статус.

Uteffektiviteten av minskningen av antalet i 1970–1990, speciellt fåglar i agroparadiser, populationer av många arter SPECs ökar kraftigt. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

En stor mängd arter klassificeras som SPEC1 i *BiE1* på grund av att de har minskat i antal i Europa, tack vare effektivt genomförda åtgärder för att bevara dem. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

Av 129 arter, klassificerade som SPECs i *BiE1* på grund av att de har minskat i antal i Europa, har 79 arter (61%) minskat i antal i Europa under 1970–1990-talet. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

stöd för befintliga åtgärder, utveckling och genomförande av strategier för bevarande av andra arter. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

■ SLUTSÄTTNING

Brevet, som skickas till *BiE2*, är lika tydligt som i *BiE1*. Fåglar i Europa är fortfarande i risk för utrotning på grund av att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

Uteffektiviteten av minskningen av antalet i 1970–1990, speciellt fåglar i agroparadiser, populationer av många arter SPECs ökar kraftigt. Detta beror på att många arter inte har återhämtat sig från tidigare minskningar och att de fortfarande är i risk för utrotning.

SAMMANFATTNING

■ MÅL

Birds in Europe (2004) (*BiE2*) är den andra översikten av fågelskyddsstatusen för alla vilda fåglararter i Europa. Liksom föregångaren från 1994, *Birds in Europe* (*BiE1*), redovisar den prioriterade arter (Species of European Conservation Concern, s.k. SPEC:s) med avsikt att fågelskyddsåtgärder skall kunna genomföras för att förbättra arternas status.

■ OMFATTNING

Den geografiska spännvidden omfattar hela kontinenten, från Grönland i väster till Ural i öster och från Svalbard (Spetsbergen) i norr till Kanarieöarna i söder. Ökad politisk stabilitet på Balkan och i Kaukasus har medfört att uppgifter för första gången har kunnat samlas in från samtliga europeiska länder.

■ INSAMLING AV FAKTA

Datainsamlingen gjordes med hjälp av ett nätverk av nationella sammanställare, vilka tog hjälp av experter, ansvariga för räkningar och monitoring liksom regionala uppgiftslämnare. Faktauppgifterna bygger på fältarbete genomfört av tusentals ornitologer, framför allt ideella krafter.

För varje art rapporterades antalet häckande i varje land (omkring år 2000) och utvecklingen (för perioden 1990–2000). När uppgifter fanns insamlades också data om övervintrande bestånd, framför allt för vattenfåglar. Sammanlagt rapporterades omkring 14 000 uppgifter om populationer och/eller trender, många av dessa utförligare än i *BiE1*. De nya populationsuppgifterna användes tillsammans med de utvecklings- och utbredningsuppgifter som fanns från 1970–1990—för att ompröva fågelskyddsstatusen för varje europeisk art.

■ BEDÖMNING AV STATUS

Vid framtagandet av *BiE1* utarbetades ett antal kvantitativa kriterier för att identifiera s.k. SPEC:s. Dessa kriterier utgick från fåglararternas globala och europeiska status, där arterna klassificerades utifrån den globala andelen resp. utbredningen i Europa. I samband med *BiE2* visade ett större samråd att befintliga kriterier kunde förstärkas genom att arbeta in IUCN:s kriterier för rödlistning, vilka utgör ett accepterat system för att bedöma arters risk för utrotning. Den senaste sammanställningen av regler för hur IUCN:s kriterier för rödlistning ska användas på regional nivå gjorde att de ganska enkelt kunde integreras med gällande SPEC-kriterier.

Utifrån det system som användes i *BiE1*, så fördes varje art till en av fem kategorier.

Kategori	Europeisk art av globalt fågelskyddsintresse	Fågelskyddsstatus i Europa	Global population eller utbredningsområde i Europa
SPEC 1	Ja	–	–
SPEC 2	Nej	Missgynnad	Ja
SPEC 3	Nej	Missgynnad	Nej
Ej SPEC ^e	Nej	Gynnsam	Ja
Ej SPEC	Nej	Gynnsam	Nej

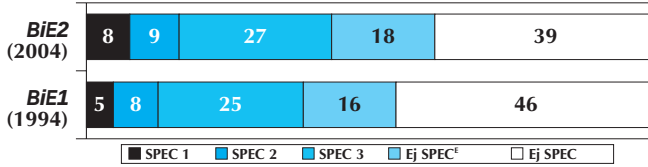
En art har globalt fågelskyddsintresse om dess status klassificeras som Hotad, Missgynnad eller Kunskapsbrist enligt IUCN:s globala kriterier för rödlistning. Den har en Ogynnsam bevarandestatus i Europa om dess europeiska population klassificeras som Hotad utifrån en regional tillämpning av IUCN:s kriterier för rödlistning, eller om för dess population något av följande gäller (såsom i *BiE1*):

liten och ej marginell, måttlig nedgång, påtagligt reducerad efter tidigare nedgång eller mycket lokal. En art anses koncentrerad till Europa om mer än 50% av dess globala häcknings- eller vinterpopulation resp. utbredning påträffas i Europa.

■ RESULTAT

Av de 524 arter som har bedömts, beräknas 226—dvs. 43% av den europeiska fågelfaunan—ha en Ogynnsam bevarandestatus i Europa (Figur 1). Av dessa klassificerades 40 arter (7.6%) som SPEC 1, 45 (8.6%) som SPEC 2 och 141 (26.9%) som SPEC 3. Alla dessa andelar är större än de i *BiE1*, då 195 arter (38% av 511 bedömda) klassificerades som SPEC-arter.

Figur 1. Procentandel av europeiska fågelarter i varje kategori i *BiE1* (1994) och i *BiE2* (2004).

■ DISKUSSION

Det ökade antalet SPEC 1-arter återspeglar omklassificeringen (utifrån reviderade kriterier) av globalt Missgynnade arter, vilka tidigare listades som SPEC 2 och 3, men där de helt klart är av globalt fågelskyddsintresse. Dock är det ökade antalet SPEC 2 och 3 verkligt alarmerande, därför att det betyder att den europeiska hotbilden för många fler fåglar (45 arter) har förändrats från Gynnsam till Missgynnad än tvärtom (14 arter).

Med kännedom om de omfattande minskningarna i antal 1970–1990, särskilt vad gäller jordbrukslandskapets fåglar, har för populationerna av många SPEC-arter skett en fortsatt kraftig åderlätning. Dock har några arter återhämtat sig och har omklassificerats till Gynnsam bevarandestatus i Europa. Återhämtningen hos pilgrimsfalk *Falco peregrinus* är ett bra exempel, som illustrerar vinsterna i ett målinriktat fågelskyddsarbete.

Många SPEC 1-arter ökar också i Europa beroende på ett effektivt arbete med handlingsplaner under det senaste årtiondet. Det kommer att dröja innan dessa arter kan omklassificeras, men hittillsvarande framsteg visar att samordnade aktioner som är välplanerade och tillfredsställande finansierade verkligen kan vända nedgångar och återföra arter till en mer gynnsam status.

Av de 129 arter som i *BiE1*, utifrån nedgångar 1970–1990, listades som SPEC-arter, fortsatte 79 (61%) att minska under 1990-talet. Deras belägenhet är särskilt oroande—och de har nu fått efterföljare i 35 arter som tidigare ansågs ha en Gynnsam bevarandestatus i Europa. Bland dessa arter finns flera flyttande vadare och tättingar, flera änder och havsfåglar liksom några av Europas mest välkända arter, såsom gråsparv *Passer domesticus* och stare *Sturnus vulgaris*.

Detta är den nyktra verkligheten när de flesta regeringar har utfäst sig att reducera förlusten i biologisk mångfald till år 2010, och EU har bestämt att helt sätta stopp för dessa förluster. För de flesta taxa blir det svårt att avgöra om dessa mål uppnås, men fåglar utgör ett undantag. Det huvudsakliga kravet är ett någorlunda långsiktig stöd för monitoring, både för att fortsätta med pågående övervakning och för att utveckla och påbörja program för andra arter. Detta skulle kunna möjliggöra för regeringar att uppfylla rapporteringsskyldigheter liksom att underlätta en översyn av status—på samma sätt som den här—varje decennium (med *BiE3* planerad för 2014).

Den tid som återstår för att möta de utsatta målen är kort, så det är väsentligt att frågor om biologisk mångfald till fullo implementeras inom allt sektorsansvar som påverkar miljön. Europa har redan fördelen av kanske den bästa lagstiftningen i världen med avseende på biologisk mångfald. Fågeldirektivet, Bern- och Bonnkonventionerna var alla milstolpar när de antogs för 25 år sen, och de har redan uppnått väldigt mycket. Men, som *BiE2* visar, återstår många utmaningar, och kravet på att använda dessa verktyg för att optimera den biologiska mångfalden kommer bara att öka under de nästkommande 25 åren.

■ SLUTSATSER

Det helt överkuggande budskapet från *BiE2* är lika klart som det från *BiE1*. Europas fåglar fortsätter att vara hotade på grund av omfattande miljöförändringar, och många populationer har det nu värre än för ett decennium sen. Eftersom fåglar är utmärkta miljöindikatorer utgör den pågående nedgången för många arter en tydlig signal om den biologiska mångfalden i Europa och tillståndet för miljön i ett större sammanhang.

Utifrån problemets storlek är de massiva och angelägna krav på reaktion som framfördes i *BiE1* nu än mer påkallade. Insatser måste göras omgående—inte bara för att förhindra den pågående utarmningen av Europas en gång så rika och flödande fågelfauna, utan också för att på ett trovärdigt sätt göra halt i förlusterna i biologisk mångfald till 2010.

ÖZET

■ AMAÇ

Birds in Europe (2004), *BiE2* Avrupa'da doğal olarak yaşayan bütün yabani kuş türlerinin koruma durumları ile ilgili ikinci değerlendirme çalışmasıdır. 1994 yılında basılan (*Birds in Europe, BiE1*) adlı yayın gibi bu değerlendirme de kuşlara yönelik koruma çalışmalarının gerçekleştirilmesi için öncelikli türleri (Avrupa'da Koruma Öncelikli Türler—SPEC) belirlemektedir.

■ ÇALIŞMA ALANI

Batıda Grönland'dan doğuda Ural'lara, kuzeyde Svalbard'dan güneyde Kanarya adalarına kadar olan alanı kapsamaktadır. Balkan ve Kafkas bölgelerindeki politik istikrar sayesinde bu çalışma kapsamında ilk defa tüm Avrupa ülkelerinden veri toplanabilmiştir.

■ VERİ TOPLAMA

Veriler, konuyla ilgili tüm ulusal uzmanlar ve kurumlarla iletişim içinde olan ulusal koordinatörler aracılığıyla toplanmıştır. Bu veriler, binlerce ornitolog ve çok sayıda gönüllü tarafından yapılan arazi çalışmaları sonucunda elde edilmiştir.

Her bir tür için ulusal ölçekte üreme popülasyonunun büyüklüğü (2000 yılı süresince ve civarında) ve 1990–2000 yılları arasındaki değişimi hakkında veri toplanmıştır. Mümkün olan durumlarda, çoğunlukla su kuşları olmak üzere, kış popülasyonlarının verileri de toplanmıştır. Sonuç olarak, çoğu *BiE1*'deki kayıtlardan daha kaliteli olan, yaklaşık 14,000 popülasyon/değişim kaydı derlenmiştir. 1970–1990 yılları aralığına ait veriler ve elde edilen yeni popülasyon verileri, her türün Avrupa'daki koruma durumunun yeniden değerlendirmesi için kullanılmıştır.

■ KORUMA ÖNCELİKLERİNİN BELİRLENMESİ

BiE1'de, kuş türlerinin koruma önceliklerini değerlendirmek ve Avrupa'daki dağılım oranlarına göre sınıflandırmak için bir dizi nicel kriter geliştirilmiştir. *BiE2*'de ise türlerin yok olma riskini değerlendirmek için IUCN Kırmızı Liste kriterlerini kullanmanın daha uygun olacağı düşünülmüştür. IUCN Kırmızı Liste kriterlerini bölgesel ölçekte uygulamak için hazırlanan rehber, bu kriterlerin SPEC kategorilerini belirlemek üzere kullanılmasını kolaylaştırır.

Bu envanterde, *BiE1*'de olduğu gibi, her bir tür aşağıdaki beş kategoriden birine yerleştirilmiştir. Tablodaki “non-SPEC”

kısaltması, Avrupa ölçeğinde koruma önceliği olmayan türler için kullanılmıştır.

Kategori	Küresel ölçekte koruma önceliği olan türler	Avrupa ölçeğindeki koruma durumu	Küresel popülasyonu ya da dağılımı Avrupa'da yoğunlaşmış türler
SPEC 1	Evet	–	–
SPEC 2	Hayır	Durumu kötü	Evet
SPEC 3	Hayır	Durumu kötü	Hayır
Non-SPEC ^E	Hayır	Durumu iyi	Evet
Non-SPEC	Hayır	Durumu iyi	Hayır

Bir tür IUCN Kırmızı Liste Kriterlerine göre küresel ölçekte Tehlike Altında (CR, EN, VU), Tehlike Altına Girmeye Yakın (NT) ya da Yetersiz Bilgi (DD) olarak sınıflandırılmışsa küresel ölçekte koruma önceliği olan bir tür olarak kabul edilmiştir (soldan ikinci sütun). Eğer bir tür IUCN kırmızı liste kriterlerinin bölgesel olarak uygulanması sonucunda tehlike altında olarak sınıflandırılıyorsa, bu türün Avrupa ölçeğindeki koruma durumu kötü olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, aşağıdaki kriterlerden herhangi birini sağlayan türlerin de Avrupa ölçeğindeki koruma durumu kötü olarak kabul edilmiştir: Küçük ama marjinal olmayan popülasyona sahip türler, orta derecede azalan türler, daha önce bulundukları bazı bölgelerden tümüyle kaybolmuş türler veya dar bir alanda yoğunlaşmış türler (soldan üçüncü sütun). Tayet bir türün tüm dünyadaki üreme veya kışlama popülasyonunun veya dağılış alanının yarısından fazlası Avrupa'daysa, bu tür Avrupa'da yoğunlaşmış tür olarak sınıflandırılmıştır (en sağdaki sütun). (*) ile işaretli non-SPEC kategorisi, koruma önceliği olmamakla birlikte Avrupa'da yoğunlaşmış türleri tanımlamaktadır.

BULGULAR

Değerlendirme sonucunda, 524 Avrupa kuş türünden 226'sı (%43'u) SPEC kategorilerinden birine yerleştirilmiştir (Tekil 1). Bunlardan 40'i (%7.6) SPEC 1, 45'i (%8.6) SPEC 2 ve 141'si (%26.9) SPEC 3 olarak sınıflandırılmıştır. *BiE1*'de SPEC olarak sınıflandırılan 195 (değerlendirilen 511 türün %38'i) tür için geçerli olan tüm oranlar artmıştır.

Tekil 1. Avrupa'nın Kuşları (1994) ve Avrupa'nın Kuşları 2'de (2004) her bir kategori için türlerin oranları.

BiE2 (2004)	8	9	27	18	39
BiE1 (1994)	5	8	25	16	46
	■ SPEC 1	■ SPEC 2	■ SPEC 3	■ Non-SPEC ^E	□ Non-SPEC

TARTIŞMA

SPEC 1 kategorisindeki artış, daha önce SPEC 2 ve SPEC 3 olarak sınıflandırılan ve küresel ölçekte Tehlike Altına Girmeye Yakın (NT) olan türlerin durumlarındaki değişimi yansıtmaktadır ve bu türlerin dünya ölçeğinde korunması gerekmektedir. Bununla birlikte SPEC 2 ve SPEC 3 türlerinin oranlarının artması ciddi bir tehlikenin

işaretidir. Avrupa ölçeğinde bir çok kuş türünün (45 tür) durumu iyiden kötüye doğru değişmiştir. Öte yandan, sadece 14 türün durumu kötüden iyiye doğru değişmiştir.

1970–1990 yılları arasındaki verilere bakıldığında, özellikle tarım alanlarında görülen kuşlar olmak üzere SPEC kategorisindeki pek çok türün ciddi bir biçimde azalmaya devam ettiği görülmektedir. Buna rağmen koruma çalışmaları sayesinde birkaç tür kendini toparlayabilmiş ve “Avrupa Ölçeğinde Koruma Durumu İyi” olarak sınıflandırılmıştır. Gökdoğan *Falco peregrinus*, bu durum için iyi bir örnektir.

Bazı SPEC 1 türleri de, tür eylem planlarının son on yıl süresince etkili bir şekilde uygulanması sonucunda Avrupa'da artmıştır. Bu türlerin yeniden sınıflandırılabilmesi için zaman gerekmektedir. Elde edilen sonuçlar, iyi planlanmış ve yeteri kadar bütçesi olan eylem planlarının türlerin azalmasını geriye çevirebileceğini göstermektedir.

BiE1'ye göre 1970–1990 yılları arasındaki azalma nedeniyle SPEC olarak listelenen 129 türün, 79'i (%61) 1990'lı yıllar boyunca azalmaya devam etmiştir. Bu 79 türün durumu özellikle endişe vericidir ve ne yazık ki bu türlere 1970–1990 yılları arasında sayısı azalmayan 35 tür daha eklenmiştir. Eklenen yeni türler, bir çok göçmen kıyı kuşu ve ötücü kuş türünü, birkaç ördek ve deniz kuşunu ve ayrıca Avrupa'daki en yaygın türlerden serçe *Passer domesticus* ve sığırcığı *Sturnus vulgaris* da içermektedir.

Bunlar, dünya devletlerinin 2010 yılına kadar biyolojik çeşitlilik kaybının azalması ve Avrupa Birliği'nin bu kaybın tamamen durması için onay verdiği bir dönemde üzerinde dikkatle durulması gereken bulgulardır. Bir çok tür grubu için bu hedeflere ulaşılması zor olabilir ama kuşlar istisnadır. Temel gereksinim, var olan koruma planların uygulanması ve diğer türler için de koruma planlarının geliştirilmesi ve uygulanması için uzun vadeli desteğin sağlanmasıdır. Bu destek, hükümetlerin yükümlülüklerini yerine getirmelerini ve on yılda bir değerlendirme çalışmalarının yapılmasını kolaylaştıracaktır (*BiE3* 2014 yılında yapılacaktır).

Bu hedeflere ulaşmak için geriye kalan zaman azdır ve bu nedenle biyolojik çeşitlilik ile ilgili sorunların çevreyi etkileyen tüm sektörel politikalara entegre edilmesi çok önemlidir. Avrupa kıtası, doğayı koruyan yasal düzenlemelerden halihazırda büyük yarar görmüştür. AB Kuş Direktifi, Bern Sözleşmesi ve Göçmen Türlerle ilgili sözleşme, 25 yıl önce bir dönüm noktası olmuş ve bu sözleşmeler sayesinde daha şimdiden oldukça önemli başarılar elde edilmiştir. Buna rağmen, bu kaynakta görüldüğü üzere bir çok sorun devam etmektedir ve biyolojik çeşitliliğin korunabilmesi için gerekli adımların gelecek 25 yıl boyunca artarak atılması gerekecektir.

DEĞERLENDİRME

BiE1'de olduğu gibi *BiE2*'nin de verdiği mesaj açıktır. Avrupa'nın kuşları büyük çevresel değişimler nedeniyle ciddi tehdit altındadır ve ne yazık ki bir çok kuş türü on yıl öncesine göre şimdi daha da kötü durumdadır. Sağlıklı bir çevrenin göstergesi olan kuşların azalmaya devam etmesi, Avrupa'daki yaşam kalitesinin bozulduğunun açık bir işaretidir.

BiE1'de yoğun olarak belirtilen eylem çağrısı şimdi daha da acıldır. Bir an önce eyleme geçilmeli ve 2010 yılına kadar yalnızca kuş türlerinin değil, aynı zamanda tüm biyolojik çeşitliliğin kaybının durması için ciddi önlemler alınmalıdır.